

Linda Sūniņa, Pēteris Rivža, Baiba Rivža (Latvijas Lauksaimniecības universitāte)
**LATGALES REĢIONA NOVADU ATTĪSTĪBA UN INOVĀCIJU
EFEKTIVITĀTE**

Atslēgas vārdi: *Latgale, novadi, attīstība, inovācijas.*

Inovācijas pamatoti tiek uzskatītas par būtisku uzņēmumu konkurētspējas izaugsmes avotu, kā arī par tautsaimniecības attīstības pamatu. Inovāciju loma Latvijas novadu attīstībā līdz šim nav pietiekami izvērtēta. Raksta autori ir mēģinājuši izanalizēt inovāciju lomu Latvijas novadu un īpaši Latgales novada attīstībā. Tas veikts, izmantojot faktoru un klasteru analīzi.

Faktoru analīzei izmantoti 12 sākotnējie faktori: kopējais autoceļu tīkla blīvums, reģistrēto ilgstošo bezdarbnieku skaits, teritorijas attīstības līmeņa indekss, tirgus sektora ekonomiski aktīvo pašnodarbināto personu skaits uz 1000 iedzīvotājiem, E-indekss, NGA zonas, augstākā izglītība, nodarbinātība izejvielu ieguves un lauksaimniecības sektorā, inovatīvu uzņēmumu skaits, inovatīvu uzņēmumu apgrozījuma īpatsvars, inovatīvu uzņēmumu apgrozījums uz vienu darbinieku, NVO uz 1000 iedzīvotājiem.

Sākotnējo faktoru skaitliskās vērtības iegūtas no RAIM (Reģionālās attīstības indikatoru modulis) datu bāzes visiem Latvijas novadiem. Faktoru analīzes lietošana pamatojama ar *Kaisera – Meyera – Olkina* ($KMO=0.78>0.5$) un *Bartleja* testa ($\alpha=0.00<0.05$) vērtībām. Ar faktoru analīzi šie sākotnējie faktori apvienoti divos kompleksos faktorus: *teritorijas attīstības faktors* un *inovāciju efektivitātes faktors*.

Teritorijas attīstības faktors visciešāk korelē ar teritoriju raksturojošiem sākotnējiem faktoriem, kā, piemēram, autoceļu tīkla blīvums, teritorijas attīstības līmeņa indekss, tirgus sektora ekonomiski aktīvo pašnodarbināto personu skaits uz 1000 iedzīvotājiem, NGA zonas, augstākā izglītība, nodarbinātība izejvielu ieguves un lauksaimniecības sektorā, NVO uz 1000 iedzīvotājiem.

Savukārt otrais kompleksais faktors – *inovāciju efektivitātes faktors* – visciešāk korelē ar inovatīvu uzņēmumu skaits, inovatīvu uzņēmumu apgrozījuma īpatsvars, inovatīvu uzņēmumu apgrozījums uz vienu darbinieku, E-indeksu.

Izmantojot šos divus kompleksos faktorus un klasteru analīzes metodi (*K-means*), visi Latvijas un arī Latgales novadi ir sagrupēti četros klasteros un veikta to analīze. Pirmajā klasterī bija iekļauti novadi ar zemu teritorijas attīstības novērtējumu, bet efektīvu inovācijas resursu izmantošanu. Šajā klasterī bija tikai divi novadi (Rucavas un Mazsalacas). Otrā klastera novadiem ir raksturīga vidēja teritorijas attīstība un vidēja inovāciju izmantošanas efektivitāte. Šis klasteris ar 59 novadiem bija vislielākais. Latgali otrajā klasterī pārstāvēja 9 novadi (Aglonas, Baltinavas, Ciblas, Dagdas, Riebiņu, Rugāju, Vārkavas, Viļakas, Zilupes). Trešajā klasterī bija novadi ar augstu teritorijas novērtējumu, bet vidēju inovatīvo resursu izmantošanu (25 novadi, kas nepārstāvēja Latgali). Ceturtajā klasterī bija novadi ar zemu teritorijas novērtējumu un zemu efektivitāti inovācijas resursu izmantošanā (pavisam Latvijā 24 novadi, no tiem 10 Latgalē: Balvu, Daugavpils, Ilūkstes, Kārsavas, Krāslavas, Līvānu, Ludzas, Preiļu, Rēzeknes, Viļānu).

Klasteru analīze ļāva izstrādāt priekšlikumus tālākai Latgales novadu attīstībai, pamatojoties uz inovācijām un zināšanu ekonomiku.